

Gustav II Adolf

Orkestersvit, op. 49

I sina memoarer har Hugo Alfvén berättat om tillblivelsen av den musik, som senare skulle sammanställas till orkestersviten Gustav II Adolf.

"I juli (1932) fick jag från operachefen John Forsell en skrivelse, vari han omtalade att Kungliga Teatern den 6 november ämnade giva en festföreställning med anledning av trehundraårsminnet av Gustav II Adolfs dödsdag. Ludvig Nordström hade blivit anmodad att författa ett stort historiskt skådespel, och det var nu färdigt. Det hette 'Vi'. Illustrerande musik behövdes på sina ställen, och Forsell frågade om inte jag skulle vilja skriva den." "Jag svarade ja, ty ämnet var lockande. Där måste finnas anledning att skildra såväl kärlek som slagsmål — båda ämnena för mig lika tilltalande. Jag tänkte närmast på Ebba Brahe och slagen vid Breitenfeld och Lützen." Men Nordströms manuskript tände inte hans fantasi, inspirerade inte till några visioner, som kunde omsättas i musik. Han "såg inga bilder växa fram mellan ögat och

notpapperet"; han var förtvivlad. Plötsligt kom han att tänka på Grimbergs "Svenska folkets underbara öden", och detta blev hans räddning. Där fanns nämligen allt han sökte: tidsatmosfär och människor av kött och blod, skildrade med en entusiasmerande berättarglädje.

"Inspirationens källsprång började flöda, och i mitten av augusti satte jag mig till arbete," antecknar Alfvén med belåtenhet.

Den inledande visionen utgjorde i skådespelet det avslutande efterspelet till första akten, då kungen, tankfullt stående vid ett av de höga fönstren i Stockholms slott, "ser sitt kommande liv i en förklarad drömsyn: krig, ära, makt, glans och seger för sin tro, för vilken han är beredd att offra sitt liv." Denna vision är byggd på psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg".

Scenen mellan Gustav II Adolf och nunnan natten före slaget vid Lützen var tonsättarens enda tillfälle att gripa in i själva handlingen. Han gjorde det också med besked: "När den sordinerade stråkorkestern pianissimo smög sig in i dialogen, var det som ett under hade skett. Över samtalet göt sig en poesi, omöjlig att beskriva. I fjärde takten kom konungens första replik sedan musiken hade börjat: 'Du är lik någon, som jag aldrig kunnat glömma'. Det klingade som en ny, sublimerad stämma, fylld av ömhet." Stycket fick senare namnet "Elegi" och blev ett av Hugo Alfvéns mest spelade och omtyckta verk.

Ett lustigt och mycket belysande exempel på tonsättarens noggrannhet vid skapandet av sin musik gäller Breitenfeldavsnittet där han, i musiken, så illusoriskt som möjligt önskade efterbilda hästhovars klappande mot marken och ett riktigt tempo vid tung galopp upp till karriär. "Nu var det så lyckligt," skriver han, "att

jag i Leksand hade en god vän, som red utmärkt. Jag delgav honom mina tempobekymmer, och han ställde beredvilligt både sig och sin häst till förfogande. Han höll en storartad uppvisning för mig, från trav upp till vildaste fyrsprång, och med metronomen i handen slog jag exakt fast det ena tempot efter det andra."

Ludvig Nordströms krönikespel var, som ju Hugo Alfvén befarat, alltför jubileumsbetonat för att ha en möjlighet att hålla sig kvar på repertoaren. Musiken däremot var av en helt annan kaliber, den utgjorde en sannare och mer långlivad hyllning till hjältekonungen än skådespelet. Alfvén lyckades ge något av sig själv, eller som han sammanfattar i sina memoarer:

"Arbetet på 'Vi'-musiken hade varit utomordentligt roligt, ty det hade givit mig tillfälle att spela på själens alla strängar, från de djupaste till de högsta. Jag hade fått vara äktsvensk — som jag också är —, fått skildra svenska kungars hjältedåd, men också slaktningsfasor; fått uppleva en katolsk mässa så levande, att rökelsen ännu sitter kvar i näsan; fått skåda himmelska visioner, dansa saraband och menuett, pimpla öl med glada fagotter och ge uttryck för hjärtats innerligaste ömhet..."

Frank Hedman

HUGO ALFVÉN GUSTAV II ADOLF

Orkestersvit, op. 49

KUNGL. TEATERN

DE KUNGL. TEATRARN A GIVA

den 6 november 1932

FESTFÖRESTÄLLNING

till firandet av Gustav II Adolfs-minnet

PROLOG

AV LUDVIG NORDSTRÖM

framsäges av Gabriel Alw

UR PREMIÄR

VI

Festspel i två akter av LUDVIG NORDSTRÖM

Dekorationerna av Jon-And. Musiken av Hugo Alfvén.

Regi: Olov Molander. Dirigent: Hugo Alfvén.

Sida 1	
Vision	3' 51"
Intermezzo	2' 23"
I Kejsar Ferdinands slottskapell	6' 11"
Sarabanda	2' 53"
Bourrée	1' 50"
Menuett	2' 26"

Sida 2	
Elegi	5' 07"
Breitenfeld	11' 15"
(Carl Gehrman)	

SVERIGES RADIOS SYMFONIORKESTER
DIRIGENT STIG WESTERBERG

Inspelningen gjord i aulan, Eklidens skola, Nacka, den 29 mars och 2 april 1967

Musiktekniker Karl-Otto Valentin

Layout Birgitta Alström

Producenter Håkan Elmquist och Frank Hedman

En Phono Suecia inspelning, producerad av Hugo Alfvén

Stiftelsen i samarbete med STIM och utgiven av Gram-mofon AB Electra

